

Trouw

VERDIEPING

DUURZAAMHEID&ECONOMIE

RELIGIE&FILOSOFIE

OPINIE

SPORT

CULTUUR&MEDIA

PUZZELS

ACHTERPAGINA

essie bij Music With Strangers, waar expats en Eindhovenaren samenkomen om muziek te maken. Beeld Roos Pierson

Reportage Kennismigranten

Tienduizenden nieuwe expats, wat doet dat met Eindhoven?

Het succes van chipmachinefabrikant ASML trekt tienduizenden expats naar Eindhoven en omliggende dorpen. Is er sprake van een nieuw samenleven, of leven expats en geboren Eindhovenaren langs elkaar heen? 'De wijk Meerhoven noemen we al Wokhoven.'

Zoran Bogdanovic 20 februari 2024

// T sja, die groei van ASML heeft goede en slechte kanten”, zegt Erik Bolder (60), beheerder van buurthuis D’n Bond, een paar honderd meter van het ASML-terrein in Veldhoven. In de keuken haalt hij één voor één vier cervelaatworsten van een halve meter uit de koelkast, snijdt er plakjes van en legt die in een rondje op verschillende borden.

“ASML investeert in onze wegen en het openbaar vervoer. Ook is er aan banen geen tekort en de horeca en de winkels hebben klanten zat. Die, hoe noemen ze dat ook alweer... Expats! Ja, die moeten ook kleren kopen.”

Maar terwijl Bolders dochter zes jaar geleden nog met weinig moeite een huis kon kopen in haar geboorteplaats, is dat voor zijn zoon ‘nu bijna onmogelijk’. Expats hoeven de eerste vijf jaar in Nederland geen belasting te betalen over de eerste dertig procent van hun loon en dus hebben ze het veel makkelijker bij het kopen van een huis. Zeven op de tien woningkopers zijn hoogopgeleide buitenlandse arbeidskrachten.

Steeds meer huizen naar expats

“De afgelopen vijf jaar is mijn rijtjeshuis anderhalve ton in waarde gestegen. Leuk voor mij en mijn vrouw, maar je ziet steeds meer huizen naar expats gaan. En binnenkort komen er ook nog een paar honderd asielzoekers naar Veldhoven. Dat is allemaal goed en begrijpelijk, maar je merkt dat jonge stelletjes in de regio maar moeilijk een huis vinden, ondanks dat er flink wordt bijgebouwd.”

Gemeenteraadslid Wim Peters schuift aan tafel in het buurthuis. Zijn partij, Hart voor Veldhoven, maakt deel uit van het gemeentebestuur en Peters is benieuwd naar de effecten van de internationalisering op scholen. Het gaat rap: op sommige scholen wordt al in groep één Engels gegeven. Ook zijn er klassen met wel zeventig procent kinderen die elders geboren zijn. “Ik ben aan het zoeken naar antwoorden: wat kunnen wij als gemeente doen? Het is niet zo dat er een draaiboek klaar ligt.”

Zelf was hij ook kenniswerker in de kippenindustrieën van Indonesië, Libië en Egypte. Volgens hem zijn expats cruciaal voor de groei van de regio rond Eindhoven. “Daarbij is balans het sleutelwoord. Om even bij mijn vorige baan te blijven: vroeger fokten wij kippen zo ver door dat ze heel veel spieren en vlees kweekten in korte tijd. Die kip stortte op een gegeven moment in, want de infrastructuur, het hart en de bloedvaten, groeiden niet hard genoeg mee. Dat noemden we een plofkip. En die plofkip heet hier ASML.”

Grootse groeiplannen

Kan de stad haar eigen groei aan? Dat is de grote vraag in Eindhoven. Door het succes van ASML en andere lokale wereldbedrijven (een paar namen: Philips, wagenfabrikant DAF, chipfabrikant NXP, industrieconcern VDL) verwacht de stad 70.000 nieuwe banen en liggen er plannen voor de bouw van 100.000 nieuwe woningen tot 2040.

Behalve het woningtekort en de huizenprijzen die harder stijgen dan elders in Nederland, ervaren Eindhovenaren meer ongemakken met de komst van inmiddels 30.000 expats. Zo is er meer verkeersdruk in en om de stad en een stijgend tekort aan huisartsen en aan leraren.

Een andere uitdaging is het veranderende menselijke mozaïek in de stad. Gewortelde Eindhovenaren en ook inwoners van omliggende dorpen krijgen steeds vaker een nieuwkomer als buur. Hoe zorg je ervoor dat deze twee groepen niet langs elkaar, maar mét elkaar leven?

Geen Meerhoven, maar Wokhoven

“Eindhoven is op sommige plekken al onherkenbaar”, zegt Marianne van Rooij (72), die in het buurthuis D’n Bond uit een ruimte komt waar zojuist nog luid getrommel klonk. Met zo’n dertig dames van de voormalige carnavalsvereniging ’t Vèrreken loopt ze naar de bar.

De vrouwen zijn zeker trots op ASML, maar op sociaal vlak zien ze de keerzijde. “Een collega van mij woont in de wijk Meerhoven, dat noemen we al Wokhoven vanwege de vele Aziatische kennismigranten. Je hebt daar hele straten vol met expats en Nederlanders die wegtrekken omdat hun kinderen geen Nederlands meer kunnen spreken bij het buitenspelen. We hebben helemaal geen hekel aan nieuwkomers, maar je merkt dat we toch langs elkaar leven en dat is jammer. Ik heb twee Chinese vrouwen in de buurt wonen. Die praten nooit met ons.”

Van Rooij is uitgedost in een kleurrijke jurk uit een van de Indiase winkels in Veldhoven. Op haar borst een speldje met het label ASML. “It’s all ASML!”, zegt ze lachend: “De Nederlanders moeten integreren!” Ellen Verhoeven (60), in carnavalsjasje, steekt haar hand op. “Elk voordeel hèd z’n nadeel! Ik werk in een optiekzaak en ben erg blij met de extra klanten; vijftig procent spreekt Engels. Of ze meedoen met het buurtleven, dat verschilt echt per persoon. Bij ons in de buurt hadden we laatst een straatbarbecue, daar kwamen best veel expats heen. Dat was kegezellig.”

Ook in D’n Bond deed vorig jaar een groep Indiërs mee met de schaakclub van beheerder Bolder. “Die kwamen elke donderdagavond. Dat deden ze voor een paar maanden, maar ze hebben nu op het ASML-terrein hun eigen club.”

‘Vrienden maken met Nederlanders is lastig’

In het Eindhovense Nul Zes Café pingelen twee mannen op hun gitaren. Na een paar tellen klinkt *Layla* van Eric Clapton door de ruimte. Hier komt Music With Strangers bijeen, een van de weinige initiatieven waar geboren Eindhovenaren en nieuwkomers samenkomen om muziek te maken. De groep telt tachtig vaste leden, van wie driekwart kenniswerkers uit het buitenland.

“Eerlijk gezegd is de reflex bij vele expats om vrienden te maken met mede-buitenlanders”, zegt Andi Cernicanu (47) aan de bar. De Roemeen woonde voorheen zes jaar in Den Haag, maar is onlangs naar Weert verhuisd toen hij als ingenieur aan de slag kon bij Philips. “Vrienden maken met Nederlanders gaat wat lastiger. Het is niet onmogelijk, hoor, maar je moet je gezicht eerst heel vaak laten zien.”

Beeld musici Roos Pierson

Mohsen Mehfrarouz (37) loopt in een kleurrijk jasje binnen. Elf jaar geleden kwam hij als Iraanse student naar de Technische Universiteit Eindhoven voor zijn master. Na zijn diploma ging hij aan de slag bij ASML. “Ik belandde vers van de universiteit in een negen-tot-vijf-levensstijl. De angst bekreep me dat ik dit tot mijn pensioen moest volhouden. Een enge gedachte, vooral omdat ik in Eindhoven nog niet zoveel mensen kende. Een ervaring die wel meer expats hebben. We hielden toen wel eens jamsessies en we dachten: laten we dit naar een hoger niveau tillen.”

‘Gij zult Nederlands leren’

De kruisbestuiving van Nederlanders en nieuwkomers vindt niet alleen in het Nul Zes Café plaats, maar ook in Eindhovense cafés en kroegen waar de bands muziek met elkaar spelen. “Dit is een groep muzikanten die naast soortgenoten, ook op zoek is naar plaatsvervangende familie”, zegt Sjaak Thomassen (47), voormalig bestuurslid, op de bank midden in het café. “Er zijn mensen gebleven in Nederland door deze club.”

Hij heeft hier goede vrienden aan overgehouden, die allemaal ook buiten Nederland zijn geboren, maar vindt de belangstelling voor

deze projecten door derden soms geforceerd. “Soms krijg ik een gemengd gevoel als we worden uitgenodigd om ergens te spelen - ‘Want jullie hebben *internationals*’. Begrijp me niet verkeerd: we zijn gevleid en het is mooi om in de spotlight te staan, maar je krijgt ook het gevoel dat je er puur op het podium staat omdat er geld uit een subsidiepotje is getrokken.”

ASML en de gemeente steunen veel muziekprojecten en andere evenementen, zoals de ASML Marathon en het GLOW lichtfestival. Toch lijkt dit niet het gewenste effect te hebben op de sociale cohesie binnen de stad. “Eigenlijk moet je hier een team antropologen op loslaten”, zegt Ton Wilthagen, hoogleraar arbeidsmarkt aan de Tilburgse Universiteit over de telefoon. Wilthagen treedt ook op als adviseur in de regio voor gemeente en de bedrijven. “Je moet niet alleen technologisch, maar ook als een haas sociaal innoveren.”

Stijn Steenbakkers, wethouder Brainport - zoals het regionale samenwerkingsverband van 21 gemeentes en de bedrijven wordt genoemd, zet in op een plan om elke nieuwkomer verplicht de taal te leren. “Die afspraken zijn we aan het maken met bedrijven die expats aantrekken. Ik ben daar heel streng in: Gij zult Nederlands leren. En het liefst ook ‘un bietje’ Eindhovens!”

Plannen van de gemeente

Rondom het Eindhovense station wonen nu nog 200 mensen. Over acht jaar zijn dat er 15.000. Wethouder Steenbakkers wijst naar een zanderige kavel met hier en daar een pluk gras, pal naast het station. “Als je hier loopt, krijg je nog niet bepaald het gevoel dat je je in het centrum van de High Tech Regio bevindt. Maar als je hier komende december bent, staat het vol met hijskranen.”

Na de wandeling laat Steenbakkers de verslaggever door een virtual reality-bril kijken naar de plannen van de gemeente: volledig begroeide wolkenkrabbers en een ondergronds station. Ook het riviertje de Gender, dat nu ondergronds stroomt, is in dit toekomstbeeld weer zichtbaar.

De wethouder ziet de uitdagingen, maar is optimistisch. Veel nieuwe bewoners zullen van buiten komen. “Zij wortelen hier over het algemeen goed”, zegt de wethouder. “Neem alleen al de liefst 62 procent buitenlandse TU-studenten die na hun studie in Eindhoven een baan vinden. Dat percentage is uniek hoog! Mensen blijven, stichten een gezin. Dat willen we verder aansporen met taallessen. Zowel voor de nieuwkomers, als hun kinderen.”

San Francisco aan de Dommel

“De regio Eindhoven is een unieke en tegelijkertijd een wereldwijd relevante casus”, zegt hoogleraar Wilthagen. Zijn interessegebied is de vraag hoe de economie en arbeidsmarkt dynamisch en aantrekkelijk te houden voor bedrijven, maar dan wel met behoud

van sociale cohesie en zekerheid voor alle inwoners.

“Het gaat in Eindhoven om sleuteltechnologie, met dat hele hightech-cluster ecosysteem rondom ASML als aanvoerder. Die bedrijven spelen op wereldniveau en hebben binding met de geopolitiek. Zo heeft ASML een rechtstreekse telefoonlijn met de Amerikaanse president Joe Biden, die zegt dat we leveringen naar China moeten stoppen. En dat speelt zich allemaal af op enkele vierkante kilometers in Brabant. Dichtbevolkt en dichtbebouwd. Daar ontluikt een ecosysteem dat heel veel impact heeft op de omgeving. En bij een rap groeiende regio als deze heeft de wereld alleen nog maar voorbeelden gezien waar het misgaat.”

Het huidige model bij deze snelgroeiende regio's is volgens Wilthagen een groep hightech bedrijven, met daaromheen een verpauperde omgeving. *Los Eindjeles, San Francisco aan de Dommel* en de *Nederlandse Silicon Valley*, zijn bijnamen die onder Eindhovenaren zijn ontstaan. “Dat moeten we zien te voorkomen”, zegt hij lachend. “De regio moet naar een model van verantwoorde groei, ook wel ‘brede welvaart’ genoemd. Het probleem is dat daar geen duidelijk recept voor is. De gemeente heeft wel een visie, maar ook voor hen wordt het vooral uitproberen.”

Snelle actie

Wilthagen benadrukt dat de gemeente in gesprek moet gaan met inwoners om de veranderingen in de stad uit te leggen. “In de wijk Woensel spreken de meeste kinderen alleen nog maar Nederlands, maar ook dat zal veranderen. Vroeger, als het management van Sony op bezoek kwam bij Philips, gingen ze uit eten in Amsterdam. Maar je ziet dat Eindhoven nu ook trekjes begint te krijgen van een wereldstad.”

Tegelijkertijd waarschuwt Wilthagen dat snelle actie nodig is. “Je hebt een grote groep mensen in de stad die buiten de boot dreigt te vallen. De schoonmaakster die bij ASML komt te werken, moet ook een huis kunnen kopen. Die groep begint nu al te denken: dat hele Brainport-gebeuren brengt mij niks, behalve meer kosten. Die groep moet je erg serieus nemen. Eindhoven moet als stad niet alleen surfen op de golven van de wereldeconomie, maar ook voorkomen dat haar eigen inwoners verdrinken in die golf.”

Lees ook:

ASML groeit dit jaar even niet, maar daarna weer wel

Voor ASML was 2023 weer *een jaar vol records*. In 2024 zal dat anders zijn.

NIEUW

Word lid van Trouw en krijg online toegang tot de 11 beste kranten

Van regio- tot wereldnieuws, van sport tot cultuur

Al vanaf
3,95
per week